

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

февруари 2022 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (ноември 2021 – јануари 2022 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку соодветствува тековната состојба во економијата со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз условите за водење на монетарната политика.

Глобалните економски изгледи за 2022 година се понеповолни во споредба со октомвриските оценки, при што оцената за глобалниот раст е умерено ревидирана надолу, во услови на брзо ширење на новиот сој на корона-вирусот „омикрон“ во светски рамки и повторно воведување построги ограничувачки мерки за заштита на јавното здравје. Од друга страна, проекцијата за 2023 година е во помала мера ревидирана нагоре, пред сè поради ефектите од пониската споредбена основа. Притоа, неизвесноста во поглед на идниот глобален раст сè уште е изразена, а ризиците околу проекциите и натаму се надолни. Главниот *надолен ризик* и натаму е поврзан со идниот тек на пандемијата, односно со загриженоста од глобалното ширење и појава на нови вирусни соеви, што би ја пролонгирало пандемијата и би довело до нови нарушувања на глобалните економски текови. Дополнителна неизвесност произлегува и од можното побрзо затегнување на монетарната политика во развиените земји, особено доколку инфлацијата продолжи да биде повисока од очекувањата, што би можело да има неповолни ефекти врз финансиската стабилност и фискалните позиции на брзорастечките високозадолжени земји. Нов и понагласен ризик за глобалната економија претставува разгорувањето на геополитичките тензии во Источна Европа и Азија, при што евентуалната ескалација на руско-украинскиот конфликт би можела да предизвика остар раст на цените на примарните енергетски и неенергетски производи, дестабилизација на глобалните трговски текови и зголемена нестабилност на финансиските пазари, со неповолни ефекти и врз глобалната инфлација и врз глобалното економско закрепнување. Можното траење на нарушувањата на глобалните синџири на снабдување и евентуалниот побавен раст на кинеската економија, исто така, претставуваат значаен надолен ризик за глобалната економија. Останати присутни глобални ризици се оние на страната на понудата на енергија и можната појава на социјални немири и природни катастрофи. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, првичните податоци укажуваат на натамошно закрепнување на економската активност во четвртиот квартал од 2021 година, при што реалниот БДП оствари засилен раст од 4,6% на годишна основа (3,9% во претходниот квартал). Со тоа, економијата на еврозоната на крајот од минатата година го достигна претпандемичното ниво (од крајот на 2019 година). За целата 2021 година оценетиот раст на БДП во еврозоната изнесува 5,2% (-6,4% во 2020 година). Од аспект на најновите високофреквентни податоци за првиот квартал, показателите од анкетните истражувања на економските субјекти за јануари се малку понеповолни во споредба со претходниот месец, пред сè поради забавениот раст во услужниот сектор како последица на општото ширење на сојот „омикрон“ и повторното воведување ограничувачки мерки, додека показателите за индустријата забележаа подобрување. Од друга страна, нашиот најбитен поединечен трговски партнер, Германија, во четвртиот квартал забележа забавен раст на БДП од 1,4% на годишна основа (2,9% во третиот квартал), главно под влијание на заострувањето на ограничувачките мерки за справување со новиот бран на пандемијата и зголемената воздржаност на населението од потрошувачка. За разлика од движењата во еврозоната, анкетните истражувања во Германија упатуваат на значително подобрување на активността во јануари, при поповолни движења и во преработувачката индустрија и во услужниот сектор, што се должи на помалите негативни ефекти од сојот „омикрон“ врз германската економија и првичните знаци за намалување на проблемите во снабдувањето со

суровини. Според првичните објави, на пазарот на труд во еврозоната и натаму се забележуваат поволни поместувања, при што стапката на невработеност во четвртиот квартал од 2021 година се намали на 7,1% (7,6% во претходниот квартал). Во однос на инфлацијата во еврозоната, проценетите податоци за јануари покажуваат нејзино натамошно забрзување, при што ценовниот раст достигна историски највисоко ниво од 5,1% на годишна основа (5% во декември), пред сè како резултат на повисоките остварувања кај енергетската и прехранбената компонента, додека базичната инфлација забележа забавен раст, за првпат од јули 2021 година. На редовниот состанок во февруари, ЕЦБ ја задржа поставеноста на монетарната политика, меѓутоа го заостри тонот во комуникацијата во однос на можните идни промени, во услови на повисока инфлација од очекуваното и зголемени ризици во однос на проекциите. Тоа придонесе пазарните учесници да очекуваат поскоро започнување на процесот на зголемување на каматните стапки. Оттука, според најновите цени, се очекува дека во 2022 година **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност ќе биде на слично ниво како во октомвриската проекција, додека за 2023 година е извршена позначителна нагорна корекција, во склад со пазарните очекувања за постепено нормализирање на монетарната политика на ЕЦБ.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, проекцијата за странската ефективна побарувачка за 2021 година е иста, за 2022 година е умерено ревидирана надолу, а за 2023 година нагоре, во однос на октомвриските оценки. Од друга страна, кај **странската ефективна инфлација** се забележува повисоко остварување во 2021 година, а воедно се извршени нагорни корекции и на проекциите за 2022 и 2023 година. Новите оценки за **девизниот курс евро / САД-долар** упатуваат на нагорна ревизија на вредноста на САД-доларот во 2022 година и надолна ревизија за 2023 година. **Цените на примарните производи на светските берзи во 2021 година остварија значителен раст**, кој е малку повисок од растот во октомвриските проекции. Исто така, **најновите очекувања за цените на примарните производи на светските берзи се ревидирани нагоре за 2022 година, додека за 2023 година корекциите се генерално во надолна насока во однос на октомвриските оценки.** Така, во 2022 година се очекува повисок раст на цените на примарните производи, додека во 2023 година се очекува дека најголем дел од нив ќе забележат посилен ценовен пад. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под влијание на случувањата поврзани со пандемијата на КОВИД-19, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на октомврисиот циклус проекции упатува на извесни отстапувања во одделни сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во третиот квартал од 2021 година реалниот БДП бележи раст од 3% на годишна основа. Овие остварувања упатуваат дека домашната економија и натаму закрепнува, во услови на натамошна имунизација на населението и без поголеми негативни ефекти од појавата на четвртиот бран на КОВИД-19 во овој период. Во просек, во првите три квартали на 2021 година, економијата бележи реален раст од 4,6%, што е блиску до очекувањата од октомвриската проекција. Во однос на економската активност во четвртиот квартал на 2021 година, расположливите високофреквентни податоци главно упатуваат на натамошен, но забавен, годишен раст на економската активност и релативно ограничени ефекти од ширењето на петтиот бран од пандемијата поврзан со сојот „омикрон“ на КОВИД-19 кон крајот на кварталот. Имено, податоците за овој период покажуваат високи, но поумерени годишни стапки на раст кај прометот во вкупната трговија и угостителството и забавување на падот кај индустриското производство, а кај извршените градежни работи во периодот октомври - ноември се забележува натамошен годишен пад. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, во јануари 2022 година е остварена годишна стапка на инфлација од 6,7%, што е**

повисоко остварување во однос на последните проекции. Забрзувањето на годишната динамика на инфлацијата е одраз на порастот на регулираните цени на енергентите, како и на растот на дел од прехранбените производи коишто имаат променлива динамика. Придонесот на базичната инфлација (инфлација во која е исклучено влијанието на цените на храната и енергентите) кон растот на ценовното ниво останува умерен и стабилен. Оттука, ценовните притисоци и натаму главно произлегуваат од фактори на страната на понудата, поврзани со промените на цените на глобалните пазари и влијанието на пандемијата. Остварената инфлација е над проекцијата, а очекувањата за идната динамика на увозните цени е коригирана во нагорна насока, со што ризиците за проекцијата на инфлацијата на краток рок се нагорни. Сепак, меѓународните институции очекуваат стабилизирање на растот на овие цени во втората половина на годината и со тоа намалување на инфлациските притисоци. Притоа, неизвесноста и динамиката на движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и понатаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со развојот и справувањето со пандемијата и актуелните геополитички тензии, како и од зголемената неизвесност на светските пазари на енергенти.

Според показателите за адекватност, девизните резерви и натаму се во сигурна зона, а остварувањата во јануари се во рамките на очекувањата за првиот квартал од 2022 година, во согласност со октомвриската проекција. Во однос на расположливите податоци од надворешниот сектор, податоците за менувачкиот пазар, заклучно со јануари 2022 година, упатуваат на остварувања кај приватните трансфери коишто се во рамки на очекувањата за првиот квартал од 2022 година. Сепак, расположливите податоци се однесуваат за краток период и не се доволни за изведување попрецизни заклучоци. Истовремено, податоците за надворешнотрговската размена за четвртото тримесечје од 2021 година упатуваат на малку повисок остварен трговски дефицит во однос на очекувањата за последниот квартал од 2021 година, согласно со октомвриската проекција.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за декември покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 2,5% (месечен раст од 1% во ноември), што пред сè е резултат на позитивниот придонес на депозитите на домаќинствата и претпријатијата. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните депозити скоро подеднакво се должи на растот на денарските (во целост како резултат на зголемувањето на депозитните пари) и девизните депозити. На годишна основа, вкупните депозити во декември се повисоки за 7,5%, што е над проектираниот годишен раст (од 7,1%) за крајот на четвртиот квартал од 2021 година. **Вкупните кредити** во декември се зголемија за 1,7% на месечна основа (месечен раст од 0,8% во ноември), најмногу како резултат на позитивниот придонес на кредитите на претпријатијата, при поумерен позитивен придонес на кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, растот на кредитите во најголем дел произлегува од кредитите во домашна валута, при помал позитивен придонес на кредитите во странска валута. На годишна основа, растот на вкупните кредити и натаму забрзува и во декември изнесува 8,3%, при проектиран раст за крајот на четвртиот квартал од годината од 7,1%, согласно со октомвриската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во текот на 2021 година е остварен дефицит од 38.783 милиони денари. Буџетскиот дефицит во целост е финансиран преку задолжување на државата на странскиот и домашниот пазар, при што дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка. Остварениот буџетски дефицит во 2021 година претставува 83,9% од дефицитот предвиден со прераспределбата на Буџетот за 2021 година.

Иако последните макроекономски показатели и оценки и натаму упатуваат на главно непроменет амбиент за спроведување на монетарната политика, сепак инфлациските остварувања и очекувањата за побрзо затегнување на глобалните финансиски услови наметнуваат потреба од будно следење на состојбите. Девизните резерви и натаму се

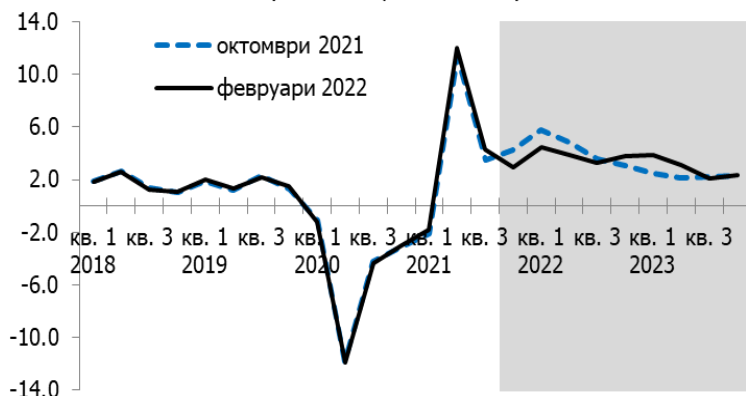
на соодветното ниво и во сигурната зона, а остварувањата во јануари се во рамки на очекуваните за првиот квартал од 2022 година. Остварувањата во првите три квартали од 2021 година кај бруто домашниот производ се релативно блиски со проектираните, а расположливите високофреквентни податоци за економската активност за четвртиот квартал упатуваат на натамошен раст на економијата. Во однос на инфлацијата, остварувањата во јануари 2022 година се над проектираните, а очекувањата за цените на увозните производи се коригирани нагоре, што упатува на нагорни ризици и потреба од внимателно следење. Движењето на цените на примарните производи, а посебно на енергентите, и натаму е исклучително променливо и неизвесно, како и нивното пренесено влијание врз останатите цени во домашната економија во следниот период. Во монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите и кредитите во декември е над проектираниот за четвртиот квартал на 2021 година, согласно со октомвриската проекција.

Зголемена кредитната поддршка на домашната економија

Банкарскиот сектор значително ја засили кредитната поддршка на приватниот сектор во текот на 2021 година и придонесе за закрепнувањето на домашната економија. Во текот на 2021 година, вкупниот износ на кредитните текови достигна 29.588 милиони денари, речиси подеднакво насочени кон претпријатијата и домаќинствата. Со тоа, годишната стапка на раст на кредитите достигна 8,3%, при видно забрзување на стапката на раст на кредитирање на корпоративниот сектор. Зголеменото кредитирање во текот на 2021 година е резултат на поволната капитална и ликвидносна позиција на банките, а дополнителен придонес имаше натамошниот приспособлив карактер на монетарната политика, како и државниот пакет-мерки за поддршка на кредитната активност. Ваквите остварувања се во склад со растот на кредитната побарувачката во текот на 2021 година, кај двата сектора, и со натамошното олеснување на кредитните услови за домаќинствата, согласно со видувањата на банките искажани во Анкетата за кредитната активност.

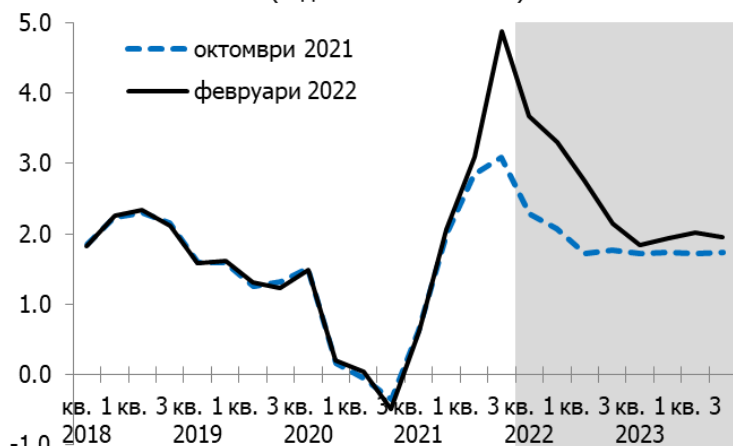

Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

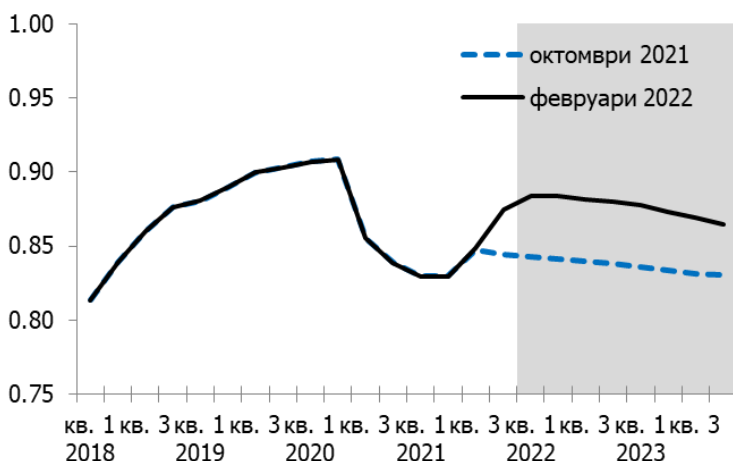
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Најновите оценки за странската ефективна побарувачка за 2021 година не се променети во однос на октомвриските проекции, така што и понатаму се очекува таа да изнесува 4,1%. За наредните две години, корекциите во проекциите се во различна насока. Имено, за 2022 година е извршена надолна ревизија, при што тековно се очекува растот да изнесува 3,9% (4,3% во октомври), додека за 2023 година е проектиран повисок раст, од 2,8% (2,3% во октомври). Ваквите ревизии во најголема мера се резултат на оцените за пониската економска активност на Германија¹ и Грција во 2022 година, а повисока во 2023 година.

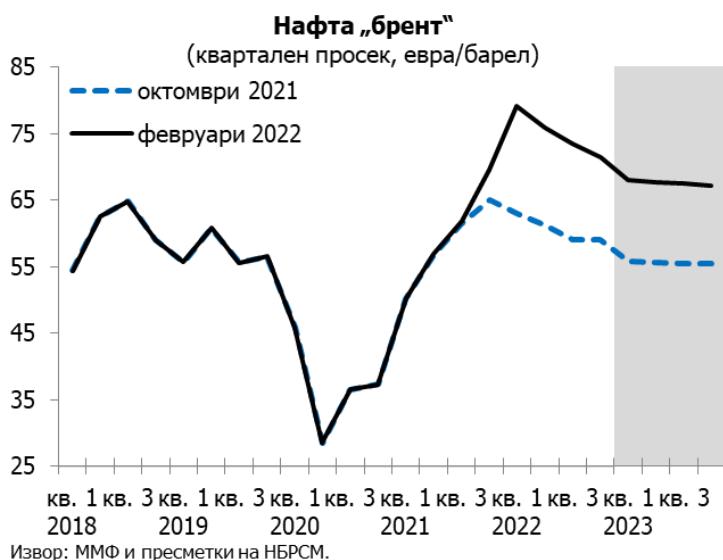
Остварената странска ефективна инфлација во 2021 година изнесува 2,7% и е повисока од октомвриските оценки (2,2%). И за наредниот двегодишен период е извршена нагорна ревизија, при што се очекува дека странската ефективна инфлација ќе изнесува 3% и 2% во 2022 и 2023 година, соодветно (2% и 1,7% во октомври). Нагорната ревизија се должи на оцените за повисока инфлација кај речиси сите наши увозни партнери, а најголем позитивен придонес во нагорната ревизија за трите години во просек имаат Германија, Бугарија и Србија².

Во најновите оценки на девизниот курс евро / САД-долар е извршена нагорна ревизија за 2022 година, очекувајќи поголемо зајакнување на вредноста на САД-доларот во однос на еврото. Ваквите поместувања во најголема мера се резултат на очекувањата за побрзо затегнување на монетарна политика од страна на ФЕД во споредба со ЕЦБ во текот на 2022 година. Од друга страна, за 2023 година е извршена мала надолна корекција, при што и понатаму се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото.

¹ Проектиран раст на Германија од 2,8%, 3,7% и 2,6% во 2021, 2022 и 2023 година, соодветно, наспроти 3%, 4,4% и 1,8%, соодветно во октомври.

² Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

Во 2021 година, цената на нафтата³ на светските берзи забележа висок раст од 61% (изразена во евра), што е малку повисок во однос на октомвриските очекувања. За 2022 година е извршена нагорна ревизија, при што во моментот се предвидува значително поголем раст од проектираниот во октомври. Ваквата корекција во најголема мера се должи на очекувањата за намалена понуда, во услови на ниски глобални залихи на нафта, намалениот интерес за инвестирање во нафтената индустрија како резултат на транзицијата кон обновливите извори на енергија, како и на присутните геополитички тензии. Од друга страна, за 2023 година извршена е мала надолна ревизија, и натаму очекувајќи пад на цената на нафтата.

Во 2021 година, цените на бакарот и никелот забележаа силен раст од 46,1% и 29,6% (изразени во евра), соодветно, односно малку повисок од проектираниот во октомври. За 2022 година е извршена нагорна ревизија, особено кај цената на никелот, и се очекува нивен поголем раст од проектираниот. Нагорните поместувања кај бакарот во најголема мера се резултат на ниските глобални залихи и тесните грла во синџирите на снабдување, додека кај никелот тоа во најголема мера се должи на повисоката побарувачка од страна на индустријата на електрични автомобили (батерии), во услови на намалени залихи на никел. За 2023 година оцените се ревидирани надолу, при што се очекува поголем пад на цената на бакарот и никелот од очекуваниот во октомври.

Цените на прехранбените производи во 2021 година остварија значителен раст, кој е малку поголем од проектираниот во октомври. За 2022 година, оцените се ревидирани нагоре, при што се очекува поголем раст на цената на пченицата и раст, наместо пад, на цената на пченката. Нагорните движења кај пченицата во најголема мера се должат на загриженоста на инвеститорите околу можните прекини во каналите на снабдување од регионот на Црното Море поради напнатата ситуација во Украина, додека кај пченката, тоа е одраз на

³ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

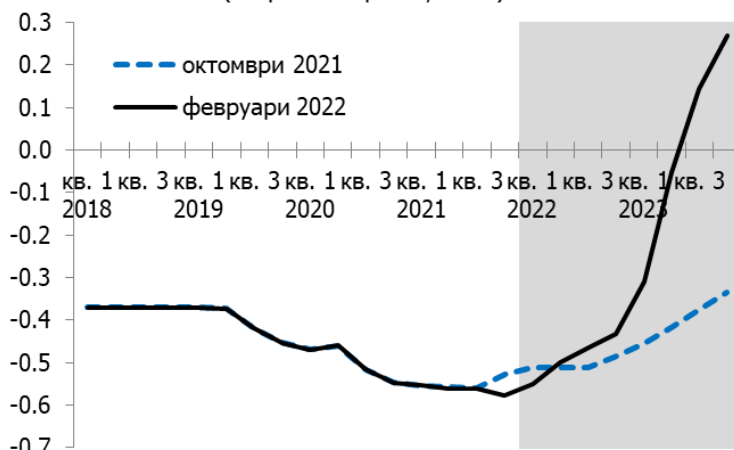
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

очекувањата за пониско ниво на производство на пченка во Аргентина и Бразил. За 2023 година, и натаму се очекува пад на цените на прехранбените производи, кој е нешто помал кај пченицата, а поголем кај пченката во однос на очекувањата во октомври.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

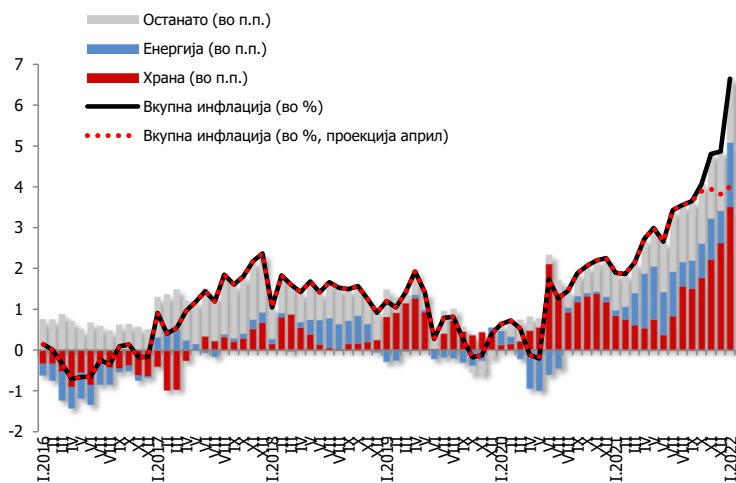

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на едномесечниот ЕУРИБОР, во 2022 година не се очекуваат поголеми отстапувања од октомвриската проекција (-0,49%, наспроти -0,51% во октомври). Од друга страна, за 2023 година е извршена позначителна нагорна ревизија, при што засега се очекува дека во втората половина од годината едномесечниот ЕУРИБОР ќе премине во позитивната зона и во просек за целата година ќе изнесува 0% (-0,4% во октомври). Ваквите движења во најголема мера се должат на очекувањата на инвеститорите за постепено затегнување на монетарна политика од страна на ЕЦБ, почнувајќи од крајот на 2022 година, по што ќе следат поместувања и во текот на следната година.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

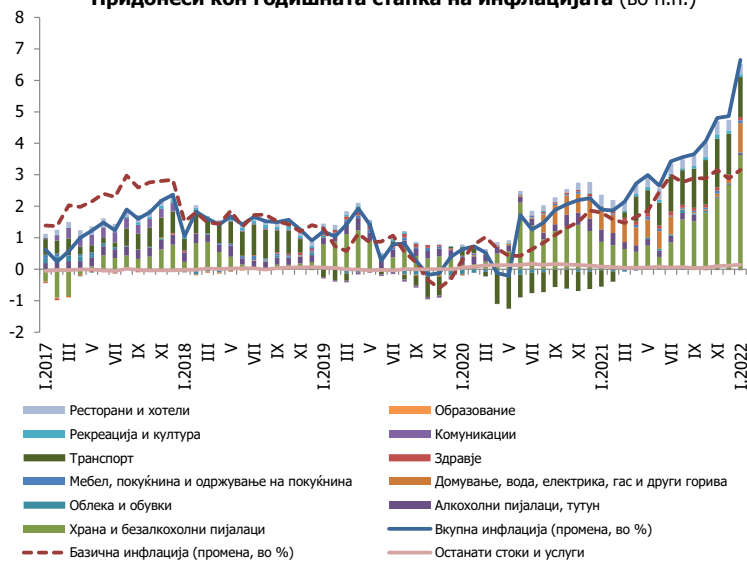
Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во јануари 2022 година, **домашните потрошувачки цени** се зголемија за 1,5% на месечна основа (0,4% во претходниот месец), во најголема мера поради зголемувањето на цените на енергијата⁴, пред сè поради повисоката цена на електричната енергија за домаќинствата, а дополнителен придонес имаа и повисоките цени на горивата, согласно со растот на цените на нафтените деривати на светските берзи. Исто така, значаен придонес имаа и зголемените цени на храната⁵ (при позначаен раст на цените на зеленчукот, овошјето и на ценовната категорија „леб и житни производи“). Од друга страна, најголем негативен придонес има намалувањето на цените на воздухопловниот транспорт, како и намалувањето на цените на обувките.

Годишната стапка на инфлација во јануари изнесува 6,7% (4,9% во декември), при забрзување на годишниот раст и придонес на цените кај енергетската и прехранбената компонента. Остварената годишна стапка на инфлација во јануари е над проектираната стапка од октомврскиот циклус проекции, при поголемо нагорно отстапување кај енергетската компонента и прехранбената компонента, а минимално кај базичната компонента.

Базичната стапка на инфлација во јануари изнесува 0,3% на месечна основа (0,7% во претходниот месец). На годишна основа, базичната стапка на инфлација изнесува 3,2% (2,9% во претходниот месец), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на услугите во рестораните и хотелите, надополнет од цените на воздухопловниот транспорт, а во мал дел и од цените на автомобилите, информатичката опрема, производите за лична хигиена, безалкохолните пијалаци, како и цените на фармацевтските производи.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

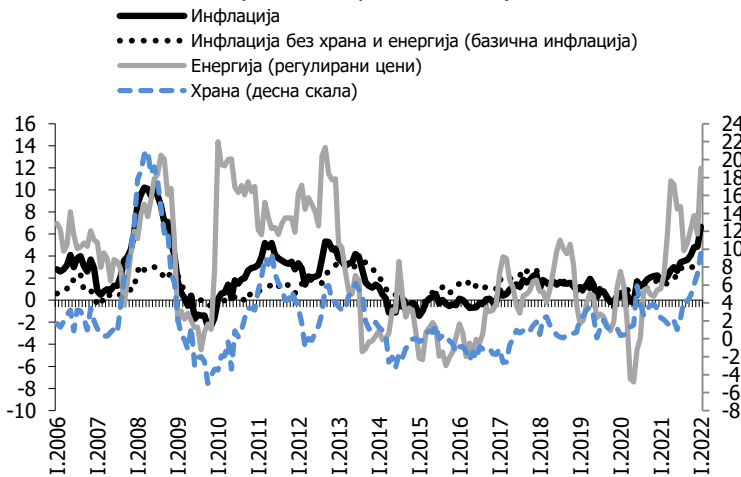
Извор: ДЗС и НБРСМ.

⁴ Согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ од 30.12.2021 година, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје од 1 јануари 2022 година се зголемува за 9,48% (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>). Исто така, мал придонес кон растот на цените на енергијата во јануари 2022 година има и одлуката за зголемување на крајната цена на испорачаната топлинска енергија во просек за 14,05% кај трите компании на територијата на Град Скопје, донесена од РКЕ на РСМ на 31.12.2021 година (<https://www.erc.org.mk>).

⁵ На 4 декември 2021 година Владата на РСМ донесе одлука за замрзнување на цените на основните прехранбени производи (лебот, шеќерот, брашното, сончогледовото масло за јадење, млекото, свежото месо и сувомеснатите производи, сирењето и урдата) на нивото од 1 декември. На 14 декември, листата на производи се прошири и за цените на оризот, јајцата и тестенините. Одлуката за замрзнување на цените на основните прехранбени производи од почетокот на декември е временска, со важност до 28 февруари 2022 година (согласно со дополнителната одлука на Владата на РСМ од 28 јануари 2022 година). И покрај замрзнувањето, сепак бележимо раст кај вкупната категорија на храната, главно поради растот на останатите категории на производи кои не се опфатени со одлуката за замрзнување на цените.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата

(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во однос на очекуваните движења за цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во нагорна насока, што заедно со повисоките остварувања од проектираните, создава нагорни ризици за проектираната стапка на инфлација во 2022 година. Притоа, и понатаму се нагласени неизвесноста и динамиката на движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, што соодветствува со неизвесните економски ефекти поврзани со развојот и справувањето со пандемијата и актуелните геополитички тензии, како и од зголемената неизвесност на светските пазари на енергенти.

Во ноември 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 5,6% (4,5% во претходниот месец). За годишниот раст на платите во еден дел придонесува зголемувањето на минималната плата за 1,7% во април 2021 година, согласно со редовното законско усогласување⁶.

Забрзување на годишниот раст на платите во ноември се забележува кај речиси сите дејности, а најизразено кај дејностите поврзани со „стручни, научни и технички

⁶ Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоците на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател, соодветно). Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 80/21 за примена на Законот за минимална плата во Република („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/12,30/14, 180/14, 81/15, 129/15, 132/17 и

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори

(номинални годишни стапки, во %)

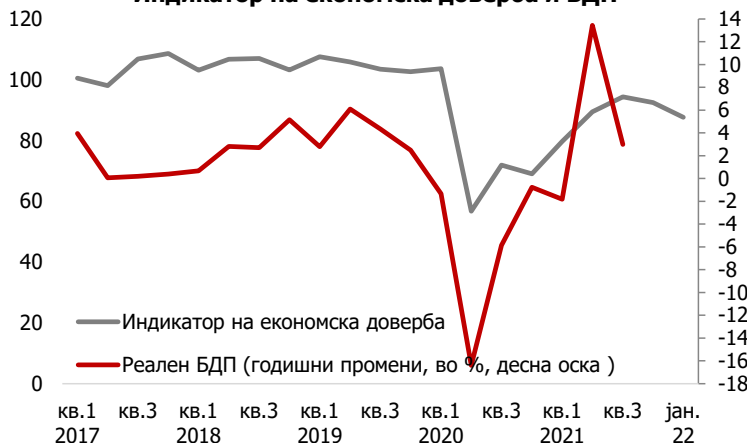
Извор: ДЗС.

дејности", „јавна управа и одбрана“⁷ и „финансиски дејности и дејности на осигурување“, кај кои е регистриран и поизразен месечен раст.

При раст на трошоците на животот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во ноември изнесуваше 0,8%.**

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во периодот октомври - ноември 2021 година (од 5% и 0,6%, соодветно) засега е понизок од очекувањата за раст на платите во четвртиот квартал од 2021 година, во рамките на октомвриската проекција.

Индикатор на економска доверба и БДП

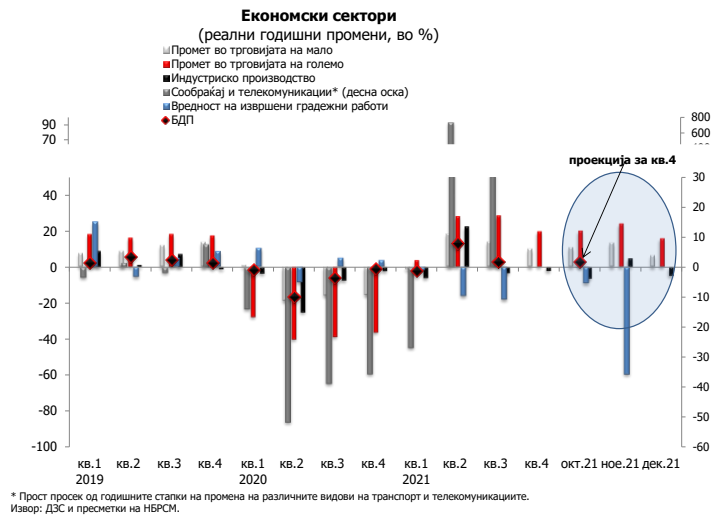
Извор: ДЗС и Европска комисија.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за четвртиот квартал од 2021 година главно упатуваат на натамошен, но забавен годишен раст на економската активност во овој дел од годината. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁸, резултатите од анкетните истражувања за четвртиот квартал од годината упатуваат на малку понеповолни согледувања во однос на претходниот квартал, во услови на ширење на петтиот бран од пандемијата поврзан со „омикрон“ сојот на КОВИД-19. Сепак, согледувањата на економските субјекти се значително поповолни во однос на истиот период од минатата година, што упатува на продолжување на економското закрепнување и во овој период од годината. За натамошниот период, најновите резултати од анкетните истражувања во јануари 2022 година упатуваат на поповолни согледувања за состојбата во економијата во споредба со истиот период од 2021 година.

140/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.124/19 и 239/19), минималната нето-плата се зголеми за 260 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

⁷ Растот на платите во оваа дејност се поврзува со воведувањето на правото на додаток на плата за дел од вработените од централните институции на извршната власт. Правото на додаток на плата до 30% од редовната плата можат да го остварат вработените заради специфичност на работите и работните задачи и зголемениот обем на работа, како и постигнување исклучителни резултати во служењето на јавниот интерес и ефикасното извршување на своите надлежности (<https://vlada.mk/node/26128>, <https://vlada.mk/node/26151>).

⁸ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Кај расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата за четвртиот квартал од годината се забележуваат движења во различни насоки, но сепак, генерално, тие упатуваат на натамошен, но поумерен годишен раст.

Во четвртото тримесечје од 2021 година, **прометот во вкупната трговија** забележа висок реален годишен раст, поумерен во однос на растот во третиот квартал, што се должи главно на движењата кај трговијата на големо и трговијата на мало, додека трговијата со моторни возила бележи продлабочување на падот.

Исто така, во периодот октомври - ноември кај **угостителството** се забележуваат високи годишни стапки на раст кај вкупниот број туристи, ноќевањата, како и вкупниот реален промет, кој е побрз во однос на растот во третиот квартал кај сите три категории.

Од друга страна, во четвртиот квартал од 2021 година **индустриското производство** забележа мал реален годишен пад од 2,3%, што е подобрување во однос на падот во претходниот квартал (3,5%). Гледано по главните дејности, падот кај индустриското производство се должи на негативниот придонес на преработувачката индустрија, додека енергетскиот сектор и рударството имаат позитивен придонес. Во рамки на преработувачката индустрија, најголем негативен придонес се забележува кај групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети, како што се производството на моторни возила и производството на машини и уреди. Кај традиционалните дејности, најголем негативен придонес се забележува кај производството на текстил и облека, производство на фабрикувани метални производи и производството на метали. Од друга страна, позначителен позитивен придонес се забележува кај производството на тутунски производи, производството на производи од гума и производи од пластични маси, како и кај производството на хемикалии и хемиски производи.

	2019				2020				2021				окт.	ное.	дек.
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4			
	<i>реални годишни промени во %</i>														
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	-	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-3.5	-2.3	-6.5	4.7	-4.9
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-	-5.4	-35.7	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-	15.1	-12.3	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-	-16.1	-46.7	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	9.6	11.8	9.8
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	10.8	13.3	6.4
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	19.9	23.8	15.7

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 и 2021 година се проценети.
 Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

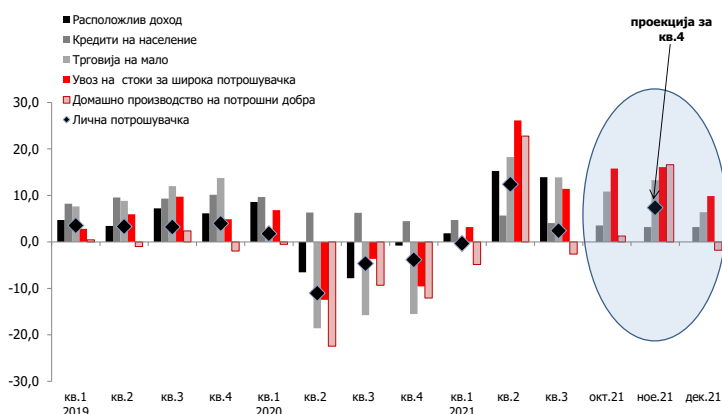

Во периодот октомври - ноември **вредноста на извршените градежни работи** забележа натамошен реален пад на годишна основа, подлабок во однос на падот во претходниот квартал, во целост како резултат на падот кај нискоградбата, при мал раст кај високоградбата.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно упатуваат на продолжување на растот на економската активност и во последниот квартал од годината, но со поумерена динамика.

Показателите за движењата **кај личната потрошувачка**⁹ упатуваат на нејзин годишен раст и во четвртиот квартал од 2021 година, но нешто поумерен. Така, и натаму продолжува растот кај увозот на стоки за широка потрошувачка, како и кај бруто-приходите од ДДВ и кај трговијата на мало, но поумерено во однос на растот во претходниот квартал. Раст во овој период забележа и домашното производство на потрошни добра, по падот во третиот квартал. Во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци исто така упатуваат на натамошен но поумерен раст на расположливиот доход, во услови на побавен раст на платите и мал пад на масата на пензиите, при нешто побавен раст и кај кредитите на населението. Според показателот за довербата на потрошувачите¹⁰, очекувањата во четвртиот квартал се малку поповолни во однос на истиот квартал од претходната година. Сепак, во однос на третиот квартал, очекувањата се понеповолни, при понегативни согледувања и очекувања во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата. За натамошниот период, показателот за довербата на потрошувачите во јануари 2022 година е понеповолен во споредба со истиот период од 2021 година.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

⁹ Од показателите за личната потрошувачка, податоците за прометот во трговијата на мало, пензиите, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и кредитите на населението се заклучно со декември 2021 година, додека нето-платите се дадени заклучно со ноември 2021 година.

¹⁰ Согласно со анкетите на Европската комисија.

Расположливите високофреквентни податоци за **бруто-инвестициите**¹¹ за последниот квартал од годината се движат во различни насоки. Така, во овој период, натамошен пад но со забавена годишна динамика, се забележува кај вкупното индустриско производство и кај домашното производство на капитални производи, додека кај градежништвото се забележува продлабочување на падот. По растот во претходниот квартал, пад е забележан и кај данокот на добивка. Од друга страна, долгорочните кредити на претпријатијата забележаа засилен раст, а продолжи и растот на државните капитални инвестиции и увозот на средства за работа, иако побавно. Што се однесува на оцените на раководителите во четвртиот квартал, тие упатуваат на поповолни движења и кај индустријата и кај градежништвото во однос на истиот период од 2020 година. Во споредба со претходниот квартал, оцените за деловната активност на раководителите на претпријатијата во индустријата се помалку негативни, додека кај градежништвото оцените се понеповолни. За натамошниот период, оцените на раководителите за деловната активност во јануари 2022 година се поповолни и кај индустријата и кај градежништвото во споредба со истиот период од 2021 година.

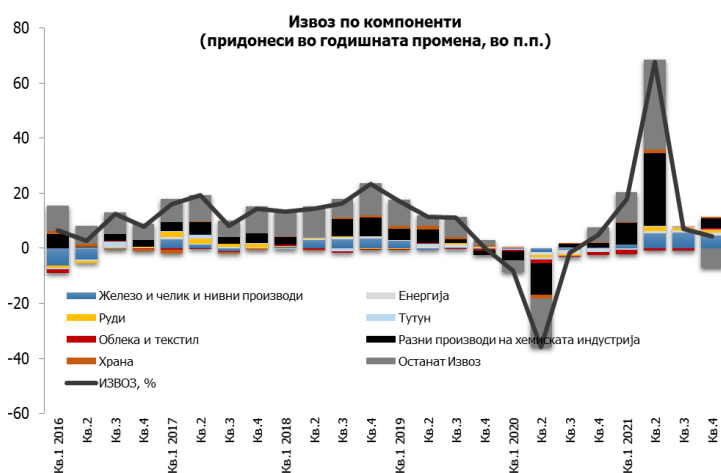
Податоците за **надворешнотрговската размена** покажуваат проширување на дефицитот во четвртиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

Буџетските остварувања, според фискалните податоци за декември 2021 година, укажуваат на натамошен, но поумерен годишен реален раст на **јавната потрошувачка** во последниот квартал од годината. На ова упатува засилениот пад кај трошоците на Фондот за здравство и кај трансферите до локалните заедници, додека кај трошоците за стоки и услуги и кај

¹¹ Податоците за извршените градежни работи се дадени заклучно со ноември 2021 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатија, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на стоки за инвестиции и домашното производство на капитални производи се дадени заклучно со декември 2021 година.

расходите за плати растот продолжува и овој квартал.

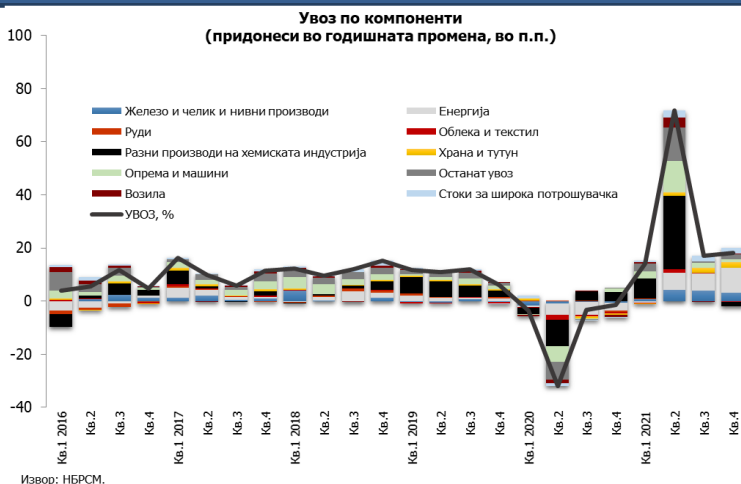
Извор: НБРСМ.

Дефицитот во размената на стоки со странство во четвртото тримесечје од 2021 година се продлабочи за 62,7% на годишна основа, што се должи на поинтензивниот раст на увозот, во споредба со растот на извозот на стоки. Притоа, вкупната надворешнотрговска размена е повисока во однос на истиот период од претходната година, како резултат од растот на двете компоненти.

Во четвртиот квартал од 2021 година, извозот на стоки оствари раст од 4,3% на годишна основа. Растот на извозот во најголем дел се должи на извозот на железо и челик. Позитивен придонес врз растот на извозот имаат и извозот на енергија, како и извозот на руди. Растот на овие категории во голем дел се должи на растот на цените на примарните производи на светските берзи во текот на последниот квартал од годината. Од друга страна, намалената извозна активност на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и падот кај останатиот извоз имаат негативен придонес врз вкупниот извоз во овој период.

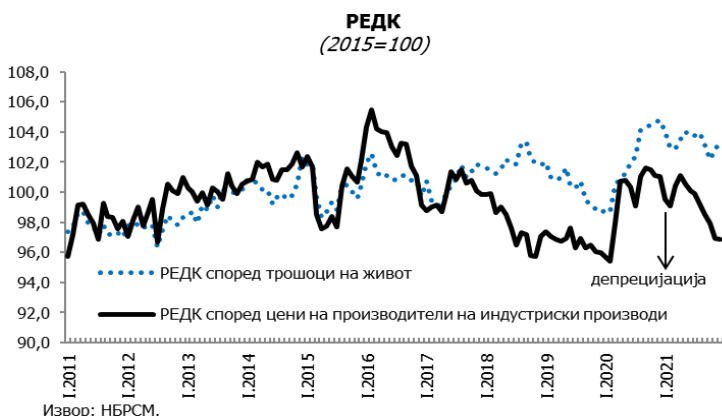
Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата кај извозот во четвртиот квартал се пониски од очекуваните. Позначителни надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и кај извозот на железо и челик. Од друга страна, повисоки остварувања се регистрирани кај останатиот извоз, и во помал дел и кај извозот на енергија и на облека и текстил. Остварувањата кај останатите категории главно се во рамки на октомвриските проекции.

Увозот на стоки во четвртото тримесечје од 2021 година забележа раст од 18,1% на годишна основа, при што најголем придонес за ваквите остварувања има увозот на енергија (како ефект од значително повисоки цени на енергентите), надолнето со повисок останат увоз. Во иста насока делуваат увозот на железо и челик, увозот на храна и на стоки за широка потрошувачка. Од друга страна, годишен пад беше забележан кај

суровинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и увозот на руди.

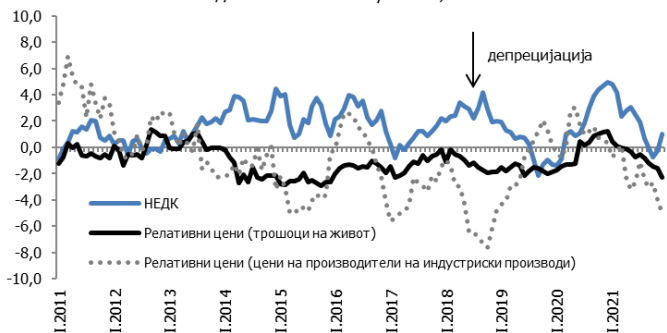
Остварувањата кај увозот на стоки во четвртиот квартал од 2021 година, исто така, се пониски од очекуваните за последниот квартал според октомвриската проекција. Главен придонес за ваквите надолни отстапувања кај увозот има понискиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост, увозот на енергија, како и увозот на железо и челик, а помали надолни отстапувања се регистрирани кај увозот на руди. Од друга страна, повисоки остварувања се регистрирани кај останатиот увоз и увозот на опрема и машини, а помали нагорни отстапувања бележат увозот на стоки за широка потрошувачка и увозот на храна.

Во декември 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот, депрецира за 1,3%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација од 4,1%, под влијание на промената на релативните цени. Имено, релативните трошоците на живот бележат пад од 2,3%, а релативните цени на индустриски производи пад од 5% на годишна основа. Од друга страна, РЕДК бележи апрецијација од 1%, што во најголем дел е резултат на депрецијација на турската лира во однос на домашната валута.

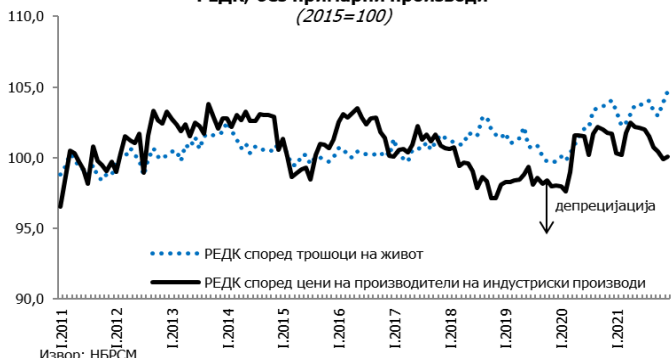

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРСМ.

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

Извор: НБРСМ.

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

Извор: НБРМ.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРСМ.

Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарни производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во декември 2021 година забележа апрецијација од 0,7%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 1,6%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа пад од 2,5%, а релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 4,7%. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 3,2%, што и при оваа пресметка во најголем дел се должи на депрецијацијата на турската лира во однос на денарот.

Движења на менувачки пазар

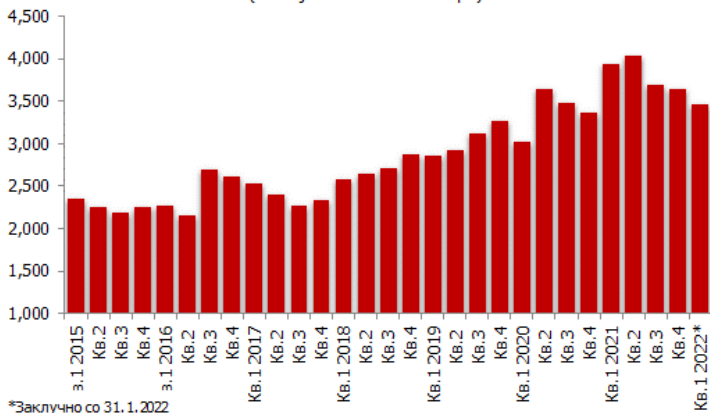
*Заклучно со 31.1.2022 година.

Извор: НБРСМ.

— НЕТО-ОТКУП (во милиони евра)
 — Понуда на девизи (годишни промени, %) - десна скала
 - - - Побарувачка на девизи (годишни промени, %) - десна скала

Нето-откупот остварен на менувачкиот пазар во јануари 2022 година изнесува 82,9 милиони евра, што претставува зголемување од 41,6% на годишна основа, при истовремен раст на понудата и на побарувачката на девизи (за 38,1% и 29,4%, соодветно).

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

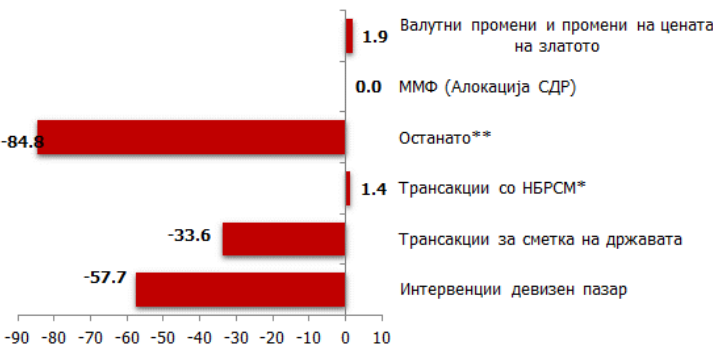

*Заклучно со 31.1.2022

Извор: НБРСМ.

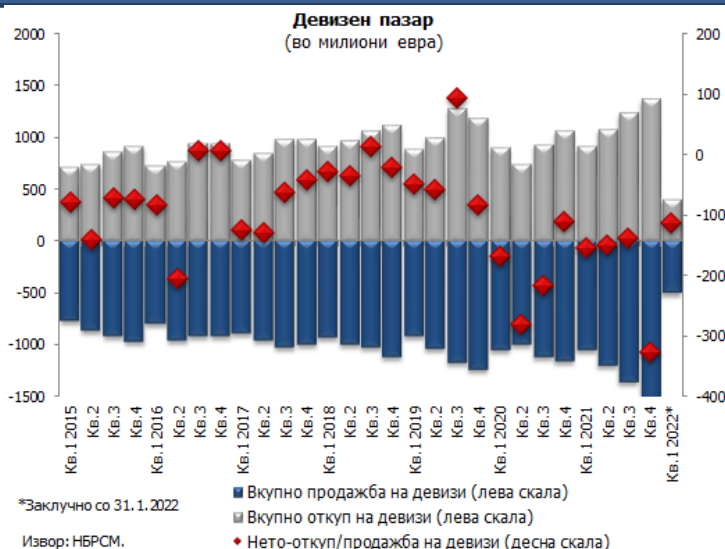
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.1.2022 година изнесува 3.465,2 милиона евра. Гледано преку факторите на промена, промената на девизните резерви во најголем дел се должи на трансакциите за управувањето со девизните резерви, како и на интервенциите на Народната банка на девизниот пазар и трансакциите за отплата на редовните обврски на државата кон странство. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во јануари 2022 година (во милиони евра)

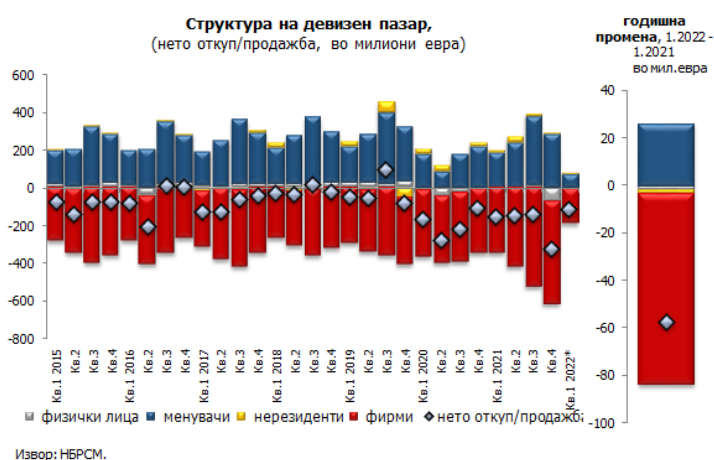

* Трансакции со НБРСМ вклучува: приходи од камати, ценовни промени и амортизација од Х.В., камати од депозити, трошоци;

** Останато вклучува: нето ЗР, основачки капитал за осиг. комп. од страна на нерезиденти, промена во колатерал, девизни депозити, камати-домашни банки и трансакции со колатерализирано злато.
 Извор: НБРСМ.

Во јануари 2022 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи којашто е повисока во споредба со истиот период од минатата година, при повисок раст кај побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисоката нето-продажба кај фирмите.

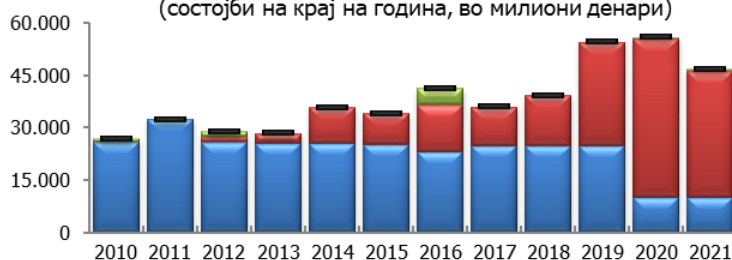
Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

На крајот на декември монетарните инструменти се зголемија во споредба со претходниот месец, како резултат на зголемувањето на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменет износ на состојбата на благајничките записи¹². Нивото на монетарните инструменти на крајот на декември е повисоко во споредба со проектираното ниво за крајот на четвртиот квартал на 2021 година¹³.

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на декември е малку повисока во споредба со проектираното ниво за крајот на четвртиот квартал од 2021 година.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

Извор: НБРСМ.

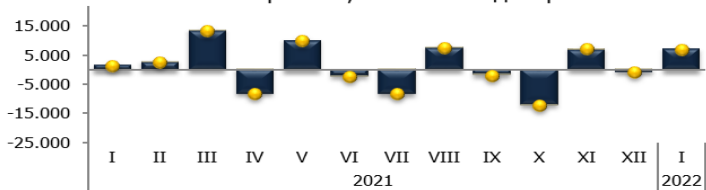
¹² На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 15 декември 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 36 дена.

¹³ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

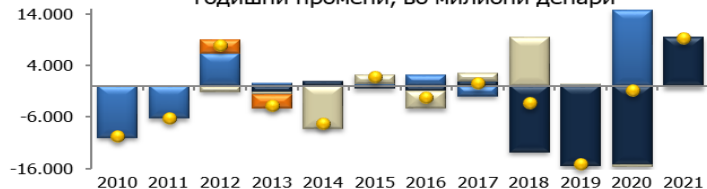

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

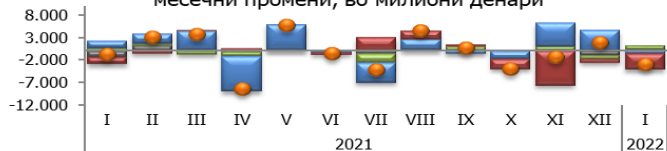

■ Благајнички записи   ■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена   ■ Repo операции
● Мон. инструменти, нето

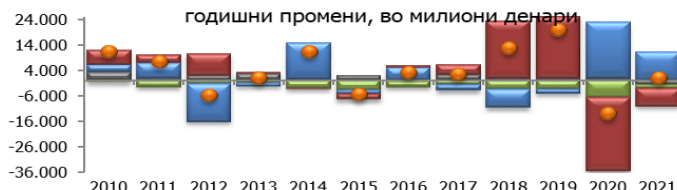
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции   ■ Трансакции на држава
■ Готови пари во оптек   ■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во декември забележаа месечно зголемување, при што нивната состојба е над проектираната за крајот на четвртото тримесечје од 2021 година.

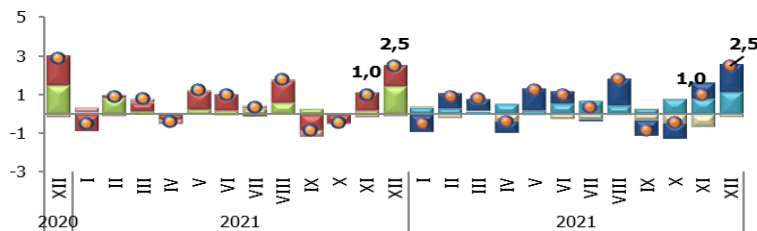
Примарните пари во декември забележаа умерено месечно зголемување, како резултат на зголемувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при умерен раст и на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари е пониска во споредба со проекцијата за крајот на четвртото тримесечје од 2021 година.

Ликвидните средства на банкарскиот систем во јануари забележаа месечно зголемување. Монетарните инструменти придонесоа за креирање ликвидност, при што промената произлегува од понискиот износ на пласмани на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на багајничките записи¹⁴. Од друга страна, автономните фактори на нето-основа придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем како резултат на девизните интервенции и трансакциите на државата.

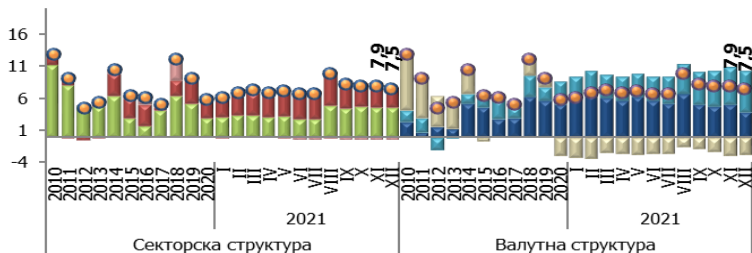
¹⁴ На аукцијата на багајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 20 јануари 2021 година, беа понудени и продадени багајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 27 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

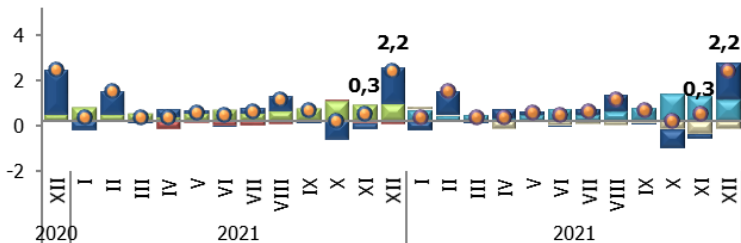

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

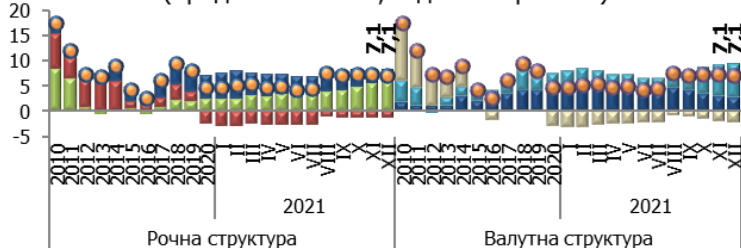
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинства

(придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁵ во финансискиот систем во декември остварија месечен раст од 2,5%,

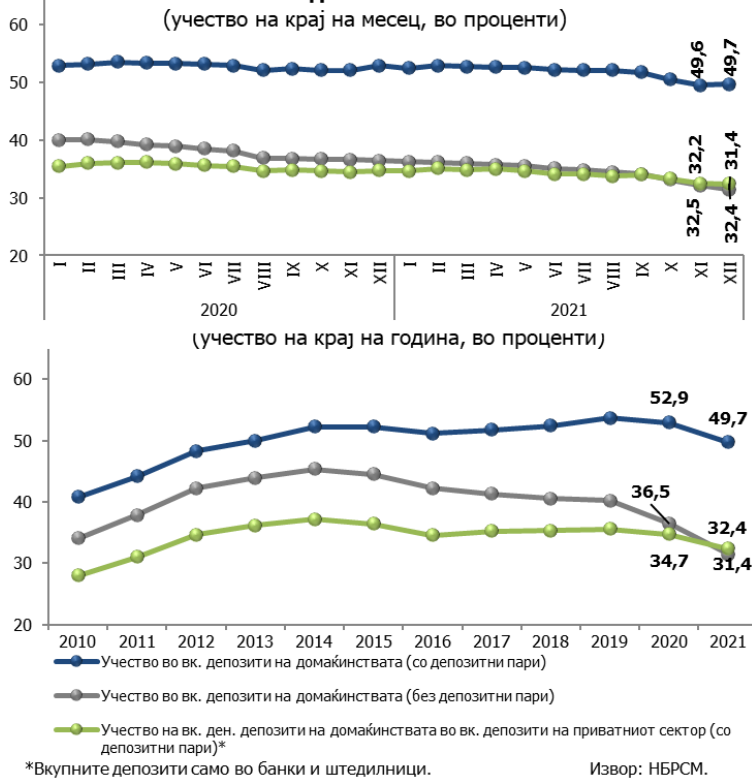
во еден дел како резултат на влијанието на одредени сезонски фактори, како што се исплатите на плати, регреси и пензии на домаќинствата во пресрет на новогодишните празници, надолнето со исплатите од државата за справување со енергетската криза и за субвенции за поддршка на земјоделците. Од секторски аспект, порастот на вкупните депозити е резултат пред сè на позитивниот придонес на депозитите на домаќинствата, при умерен раст и на депозитите на претпријатијата. Според валутната структура, месечниот раст на вкупните депозити скоро подеднакво се должи на растот на денарските (во целост како резултат на зголемувањето на депозитните пари) и девизните депозити. Вкупните депозити во четвртото тримесечје на 2021 година остварија раст, кој е умерено повисок во споредба со проектираниот прираст за четвртиот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во декември изнесува 7,5% и е над проектираниот годишен раст за крајот на четвртиот квартал од 2021 година (од 7,1%).

Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при истовремен годишен раст и на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитите во странска валута, при солиден раст и на денарските депозити (вклучително и депозитните пари).

¹⁵ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

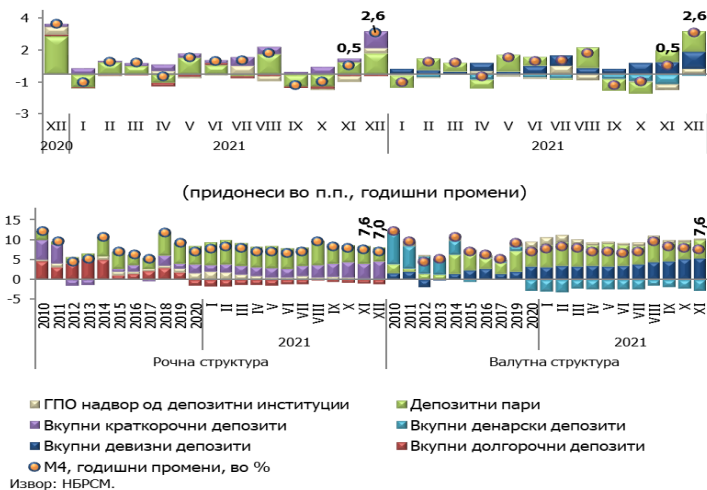
Депозитите на домаќинствата во декември забележаа значителен месечен раст од 2,2%, во најголем дел под влијание на сезонските фактори. Забрзувањето на месечниот раст пред сè е резултат на зголемувањето на депозитните пари, што е карактеристично за последниот месец од годината. Следствено, денарските депозити (со депозитни пари) имаат најголем придонес во растот на вкупните депозити, а позитивен, но помал е и придонесот на девизните депозити. Дополнителен придонес кон растот имаат и краткорочните депозити, при малку намалени долгорочни депозити.

На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во декември изнесува 7,1%.

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на декември изнесува 49,7% (49,6% во претходниот месец).

Парична маса M4

(придонеси во п.п., месечни промени)

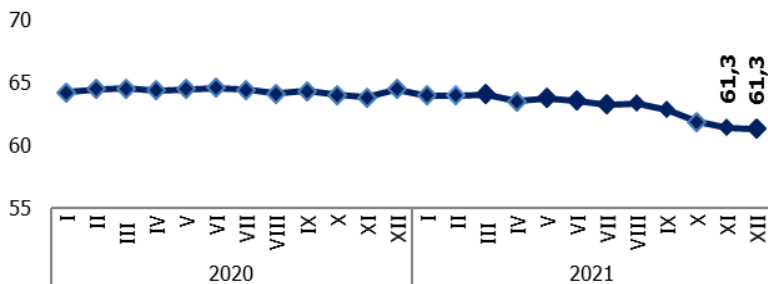

Паричната маса, изразена преку најширокиот монетарен агрегат M4, во декември исто така оствари забрзан месечен раст, од 2,6%, што во најголем дел е резултат на растот на депозитните пари, при позитивен, но помал придонес и на краткорочните депозити и готовите пари во оптек. Гледано од валутен аспект, растот на вкупната парична маса во најголем дел е резултат на зголемувањето на денарските депозити (со депозитните пари), при умерен раст на девизните депозити.

На годишна основа, паричната маса во декември е повисока за 7,0%, при проектиран годишен раст од 6,8% за четвртиот квартал од 2021 година.

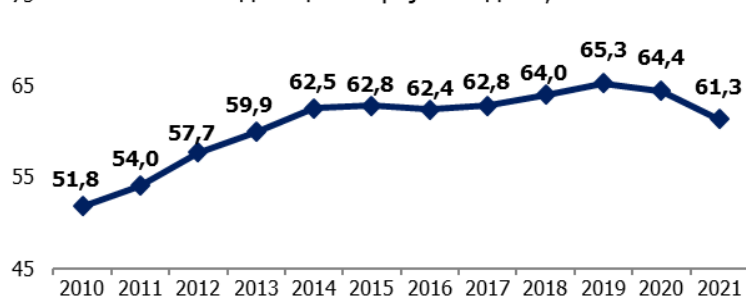
Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на декември изнесува 61,3% (непроменета во однос на претходниот месец).

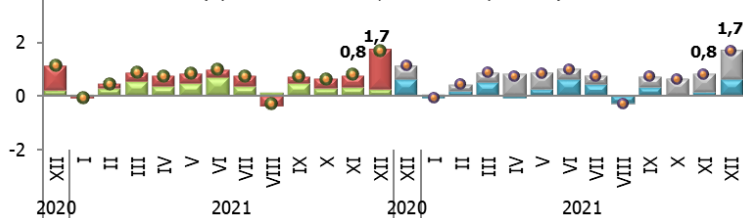
податоци на крај на година, во %

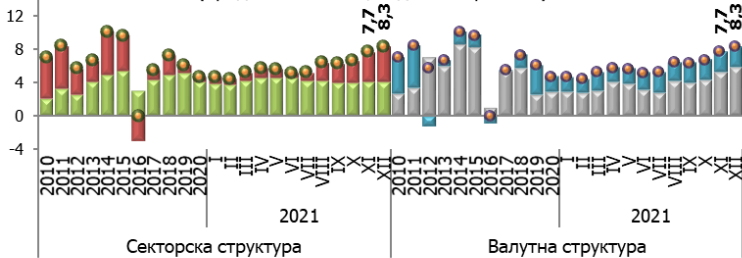
Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

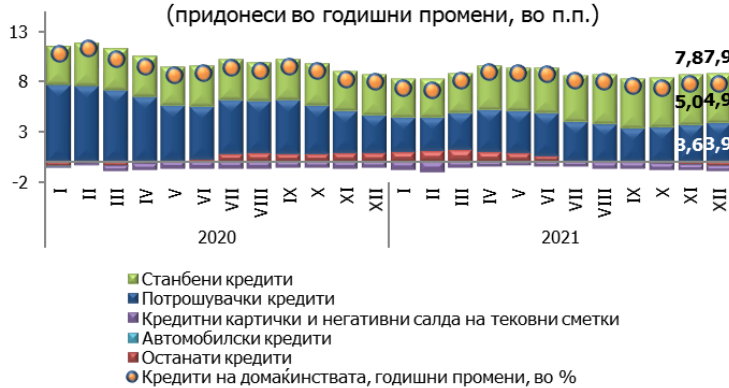
- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

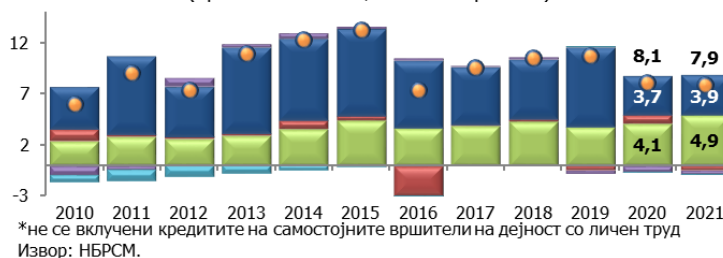
Во декември забрза месечниот раст и на вкупните кредити одобрени од банките на приватниот сектор, во еден дел како резултат на влијанието на сезонските фактори и во услови на натамошна приспособливост на монетарната политика, надополнето со државниот пакет мерки за поддршка на кредитната активност. Имено, вкупните кредити се повисоки за 1,7% на месечна основа, што речиси во целост произлегува од кредитирањето на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во најголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал позитивен придонес на кредитите во странска валута. Вкупните кредити во периодот октомври - декември остварија умерено повисок раст од проектираниот квартален прираст за четвртиот квартал од годината.

Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

(придонеси во п.п., годишни промени)

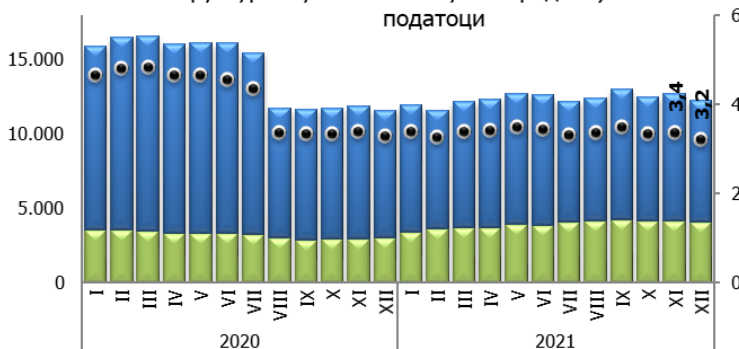

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во декември изнесува 8,3% и е над проектираната стапка на раст од 7,1% за четвртиот квартал на 2021 година според октомвриската проекција. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити е скоро подеднакво резултат на кредитите на претпријатијата и домаќинствата. Во однос на валутната структура, кредитниот раст е резултат пред сè на зголемувањето на кредитите во домашна валута, при раст и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата¹⁶ во декември изнесува 7,9%, при што и натаму во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

Сомнителни и спорни побарувања (секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

годишни податоци

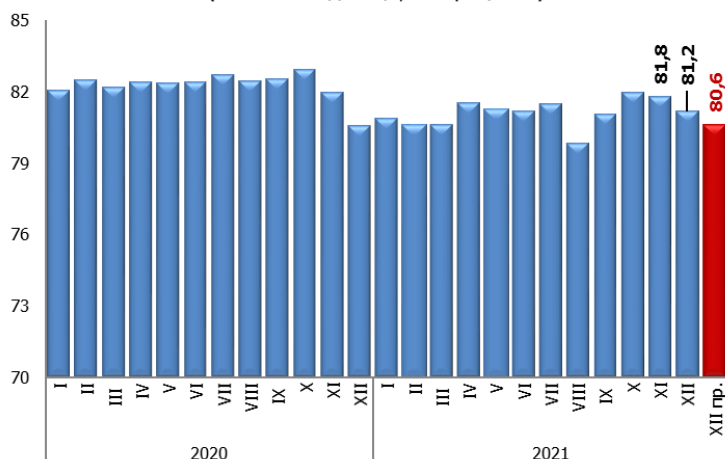

Учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во декември изнесува 3,2% и е намалено за 0,2 п.п. на месечна основа. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

¹⁶ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

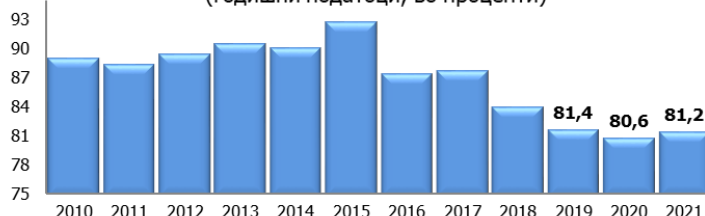

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

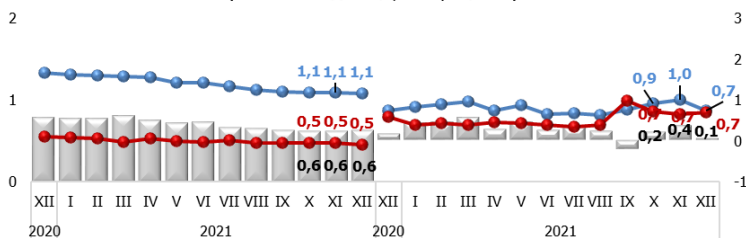
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во декември изнесува **81,2%** и засега е над проектираната вредност на овој показател за крајот на четвртиот квартал од 2021 година (80,6%), согласно со октомвриската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити (месечни податоци, во проценти)

Во декември 2021 година не се забележуваат месечни промени кај каматните стапки на вкупните депозити¹⁷, при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити е непроменет во однос на претходниот месец (0,6 п.п.). Кај **новопримените вкупни депозити**¹⁸, каматниот распон забележа стеснување и изнесува 0,1 п.п., во услови на намалена денарска каматна стапка за 0,3 п.п. и непроменета девизна каматна стапка во однос на претходниот месец.

(податоци со крај на година, во проценти)

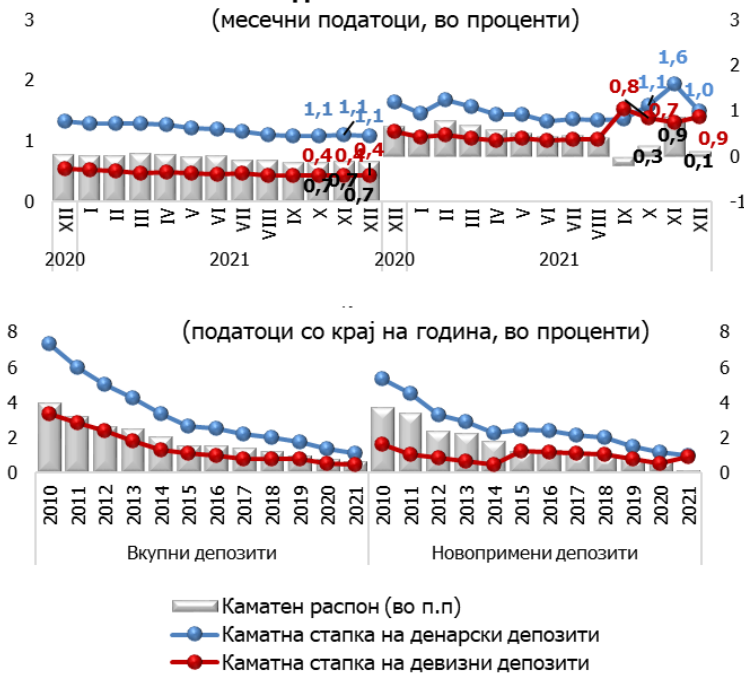

Извор: НБРСМ

¹⁷Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

¹⁸Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (кој може да се менува од месец во месец) и нивната каматна стапка.

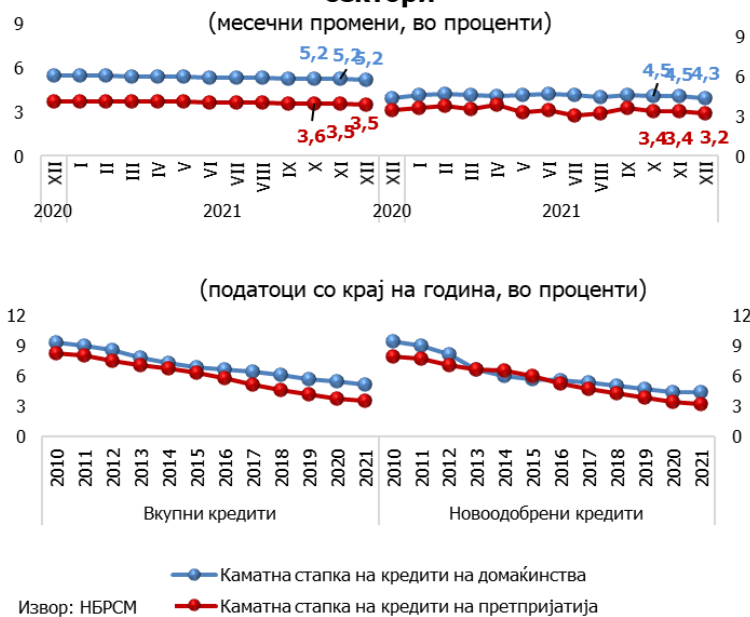
Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата исто така не се забележани месечни промени, при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити и понатаму изнесува 0,7 п.п.. Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата изнесува 0,1 п.п., при пад на денарската каматна стапка за 0,6 п.п. и раст на девизната каматна стапка за 0,1 п.п..

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

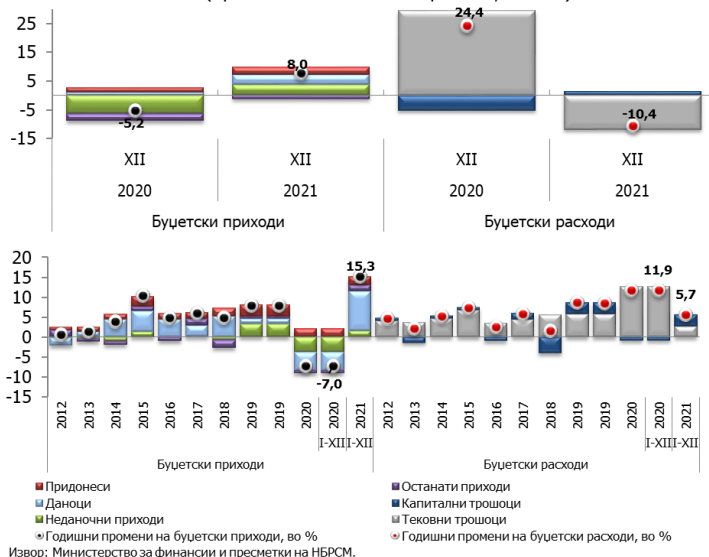
Извор: НБРСМ

Во декември, каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата не забележаа промени во однос на претходниот месец и изнесуваа 5,2% и 3,5%, соодветно. Каматните стапки на новоодобрените кредити¹⁹ на претпријатијата и на домаќинствата се намалија за по 0,2 п.п. во однос на претходниот месец и изнесуваа 3,2% и 4,3%, соодветно.

¹⁹Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (кој може да се менува од месец во месец) и нивната каматна стапка.

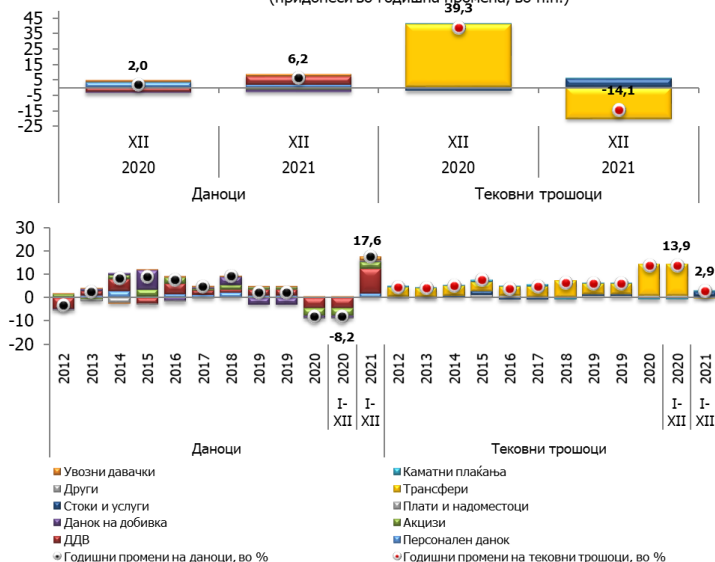
Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во декември 2021 година вкупните буџетски приходи пораснаа за 8%, додека буџетските расходи се намалија за 10,4% на годишна основа. Растот на буџетските приходи во најголем дел е резултат на растот кај неданочните приходи, даноците и придонесите (позитивен придонес од 3,7 п.п., 3,5 п.п. и 2,7 п.п., соодветно), при пониски останати приходи²⁰ (негативен придонес од 1,2 п.п.). Притоа, даночните приходи во декември беа повисоки за 6,2% на годишна основа и тоа во најголем дел како резултат на повисоките приливи од ДДВ и персоналниот данок на доход. Намалувањето на буџетските расходи во декември 2021 година во целост се должи на тековните трошоци (најмногу од трансферите, главно поради високата споредбена основа од истиот месец минатата година кога беа исплатени средства поврзани со мерките за ублажување на ефектите од пандемијата), при позитивен придонес на капиталните трошоци.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

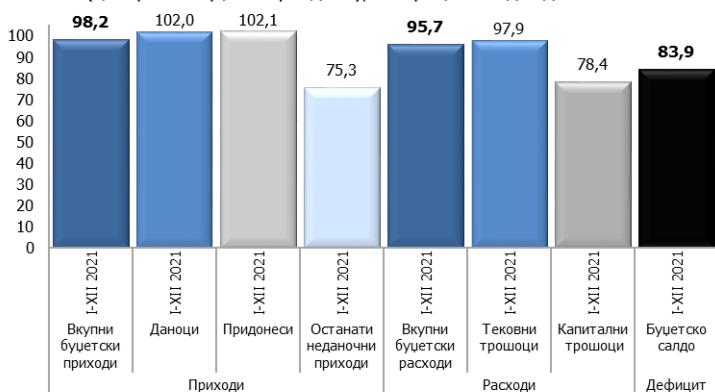
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во 2021 година, вкупните буџетски приходи и расходи се повисоки за 15,3% и 5,7%, соодветно, во споредба со претходната година. Најголем придонес за растот на буџетските приходи имаат повисоките даночни приходи и придонесите. Од друга страна, вкупните буџетски расходи во поголем дел се зголемуваат под влијание на капиталните трошоци, при помал позитивен придонес на тековните трошоци.

²⁰ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со прераспределбата²¹ на Буџетот за 2021 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во текот на 2021 година изнесува 98,2% и 95,7%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 38.783 милиони денари претставува 83,9% од планираниот дефицит за 2021 година.

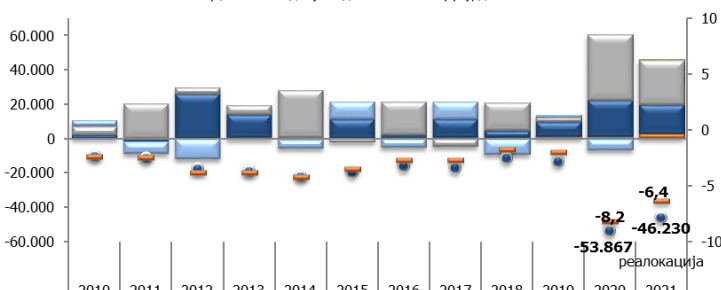
*за 2021 година пресметките се направени во однос на реалокацијата на Буџетот од декември.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Финансирањето на остварениот буџетски дефицит во текот на 2021 година (38.783 милиони денари или 5,3% од БДП²²) во целост беше остварено преку задолжување на државата на странскиот²³ и на домашниот пазар, при што дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.

Извор: Министерство за финансии

²¹ На 9 декември 2021 година е усвоена одлука за прераспределба на средства помеѓу буџетските корисници на централната власт и помеѓу фондовите („Службен весник на РСМ“ бр. 273 од 9.12.2021 година).

²² Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година се користат октомвриските проекции на Народната банка.

²³ Задолжувањето на државата на странскиот пазар во најголем дел произлегува од осмата еврообврзница издадена на почетокот на март 2021 година во вредност од 700 милиони евра и повлекувањето на втората транша од макрофинансиската помош од Европската Унија, на почетокот на јуни 2021 година, во износ од 80 милиони евра, од вкупно 160 милиони евра макрофинансиска помош од Европската Унија за надминување на кризата предизвикана од корона-вирусот, како и користењето на новите специјални права на влечење (СПВ) за финансирање на буџетските расходи и отплата на долгот на Република Северна Македонија, коишто Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) ѝ ги додели на државата на 23 август 2021 година, во износ од околу 133 милиони, или околу 161 милион евра. Воедно, во јули 2021 година државата изврши исплата на еврообврзницата издадена во 2014 година во износ од 500 милиони евра.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

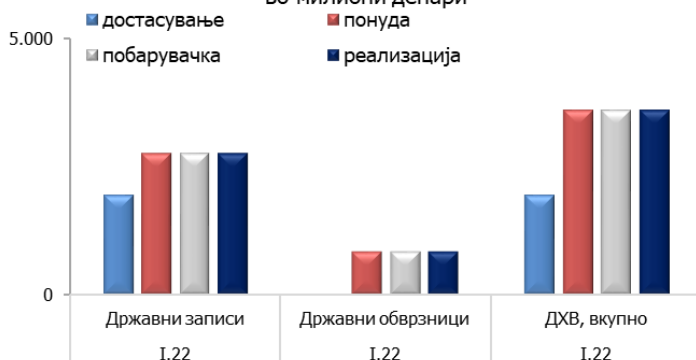

Извор: Министерство за финансии.

Во јануари 2022 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁴ на примарниот пазар забележа пораст на месечна основа за 1.663 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 147.972 милиони денари. Зголемувањето се должи на растот на дванаесетмесечните државни записи (со и без валутна клаузула), тригодишните и петнаесетгодишните државни обврзници (без валутна клаузула).

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

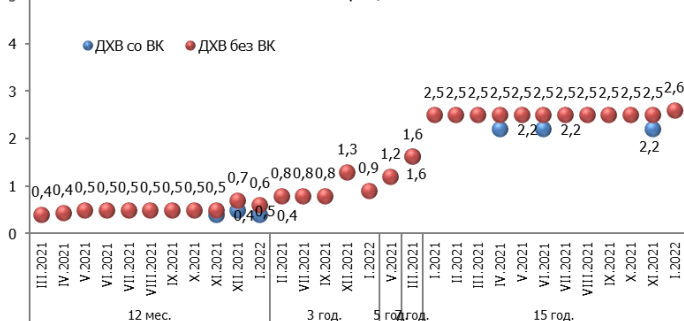

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јануари 2022 година беа со рочност од дванаесет месеци со и без валутна клаузула, три и петнаесет години без валутна клаузула, при што интересот на пазарните учесници беше речиси еднаков со понудениот износ. Во јануари 2022 година достасаа претходно издадени дванаесетмесечни државни записи (без валутна клаузула).

Каматни стапки на државни хартии од вредност

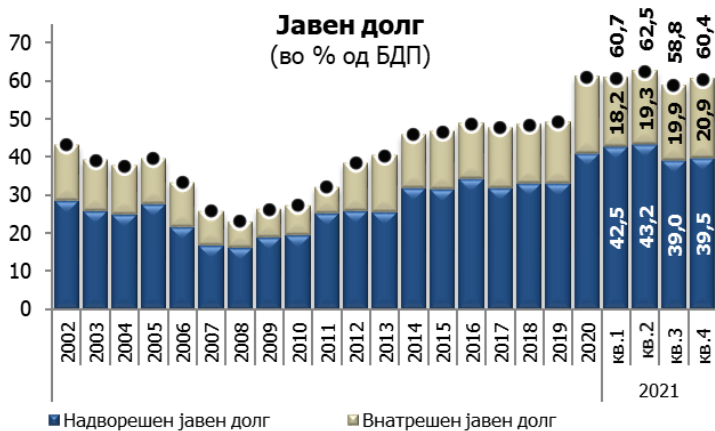
во проценти

Извор: Министерство за финансии.

На редовната аукција во јануари Министерството за финансии ги намали каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи без валутна клаузула (од 0,7% во декември 2021 година на 0,6% во јануари 2022 година) и со валутна клаузула (од 0,5% во декември 2021 година на 0,4% во јануари 2022 година). Намалување забележа и каматната стапка на тригодишните државни обврзници без валутна клаузула (од 1,3% во декември 2021 година на 0,9% во јануари 2022 година), додека минимално се зголеми каматната стапка на петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула (од 2,5% во ноември 2021 година на 2,6% во јануари 2022 година).

²⁴За 2022 година, според Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 22.035 милиони денари, односно раст на состојбата на државните хартии од вредност до ниво од 168.344 милиони денари.

Извор: Пресметки на НБРСМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

На крајот на 2021 година, јавниот долг²⁵ изнесува 60,4% од БДП²⁶, што е повисоко за 1,6 п.п. во споредба со претходниот квартал. Ваквата промена произлегува од внатрешниот јавен долг, којшто е зголемен за 1 п.п. и на крајот на кварталот изнесува 20,9% од БДП, при помало зголемување и кај надворешниот јавен долг за 0,5 п.п., при што изнесува 39,5% од БДП. Вкупниот државен долг на крајот на 2021 годината е зголемен во однос на претходниот квартал за 0,8 п.п. и изнесува 51,4% од БДП, додека долгот на јавните претпријатија (гарантиран и негарантиран)²⁷ на крајот на годината изнесува 8,9% од БДП. **Во споредба со крајот на 2020 година**, вкупниот јавен долг е понизок за 0,6 п.п., што во услови на мал раст на внатрешниот јавен долг, произлегува од намалувањето на надворешниот јавен долг (за 1,2 п.п.).

²⁵Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ број 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019) според кој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

²⁶Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година, користени се октомврските проекции на Народната банка.

²⁷Согласно со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерските друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019).

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА																			
	2018				2019				2020				2021						
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	окт.	ное.	дек.
	<i>реални годишни промени во %</i>																		
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	10,0	10,8	13,3	6,4
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	20,6	16,9	26,5	19,1
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,9	6,8	-12,5	-3,7	-9,6	3,2	26,1	11,4	13,8	15,8	16,1	9,9
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	-2,6	5,1	1,3	16,6	-1,8
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	3,2	3,5	3,2	3,2
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	-	0,4	0,8	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,2	4,3	2,1	-2,4	-4,9	5,5	2,0	-2,5	-40,0	-36,5	-11,3	8,6	69,1	57,8	-	-	-	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	-1,8	-0,2	-2,7	-2,3

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ																			
	2018				2019				2020				2021						
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	окт.	ное.	дек.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>																		
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	2,0	4,8	12,7	6,7	0,9	-34,6	-3,0	4,3	8,9	64,3	6,5	4,7	0,6	18,1	-3,1
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-	-5,4	-35,7	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	49,3	-27,7	-22,3	-33,1	-12,9	-20,5
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	3,7	56,2	28,3	155,9	55,3	4,5
Директни инвестиции***	8572,0	5779,6	3761,2	8336,9	-11081,9	-2571,9	5347,7	-6986,1	3959,7	-2322,3	-5612,6	-9061,0	-8494,0	12928,4	1413,7	-	-	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	3,9	2,6	2,5	3,9

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.